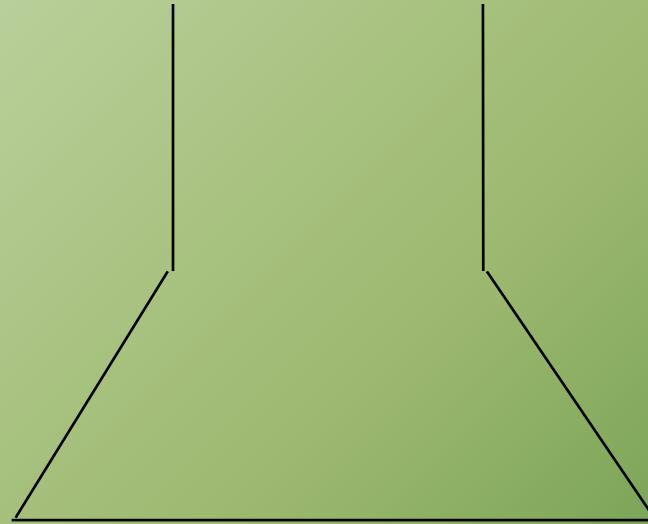

SEDATIVELE ȘI HIPNOTICELE TIMOSTABILIZATOARELE MEDICAȚIA DIN DEMENTĂ

Dr. Liana Dehelean

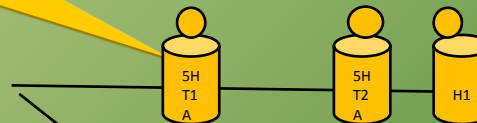
UMF Timișoara

SEROTONINA, ANXIETATEA ȘI SOMNUL

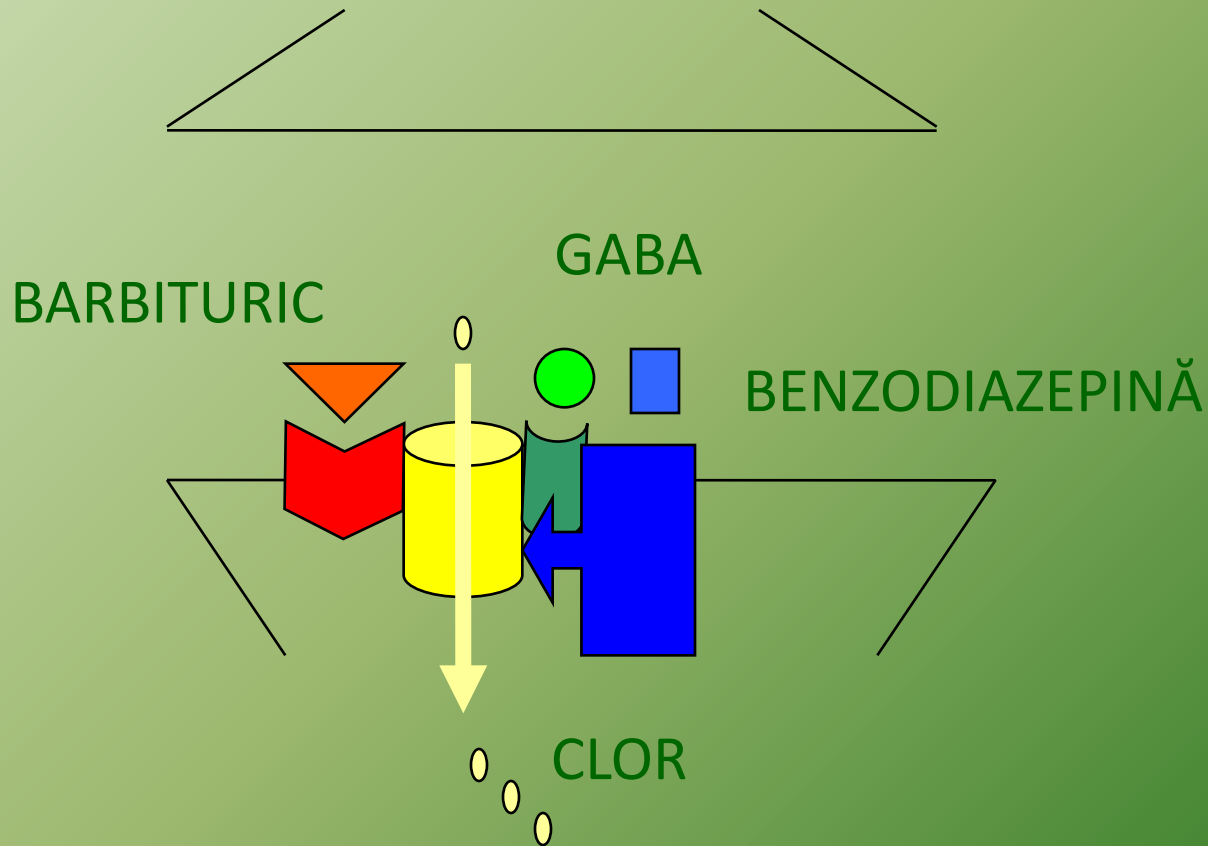
STIMULAREA RECEPTORILOR 5HT1A
PRODUCE
-EFECT ANTIDEPRESIV
--EFECT ANXIOLITIC
(BUSPIRONA)

BLOCAREA RECEPTORILOR H1
PRODUCE SEDARE ȘI CREȘTERE ÎN
GREUTATE
(ANTIPSIHOTICE, ANTIDEPRESIVE,
HIDROXIZIN)

BLOCAREA RECEPTORILOR 5HT2A PRDUCE:
-ANXIOLIZĂ
-AMELIORAREA SOMNULUI
(TRAZODON, NEFAZODON, ANTIPSIHOTICE
ATIPICE)

RECEPTORUL GABA

INTRAREA SARCINILOR NEGATIVE DE CLOR HIPERPOLARIZEAZĂ CELULA CARE DEVINE HIPOEXCITABILĂ

BARBITURICE ȘI BENZODIAZEPINE: mecanism de acțiune

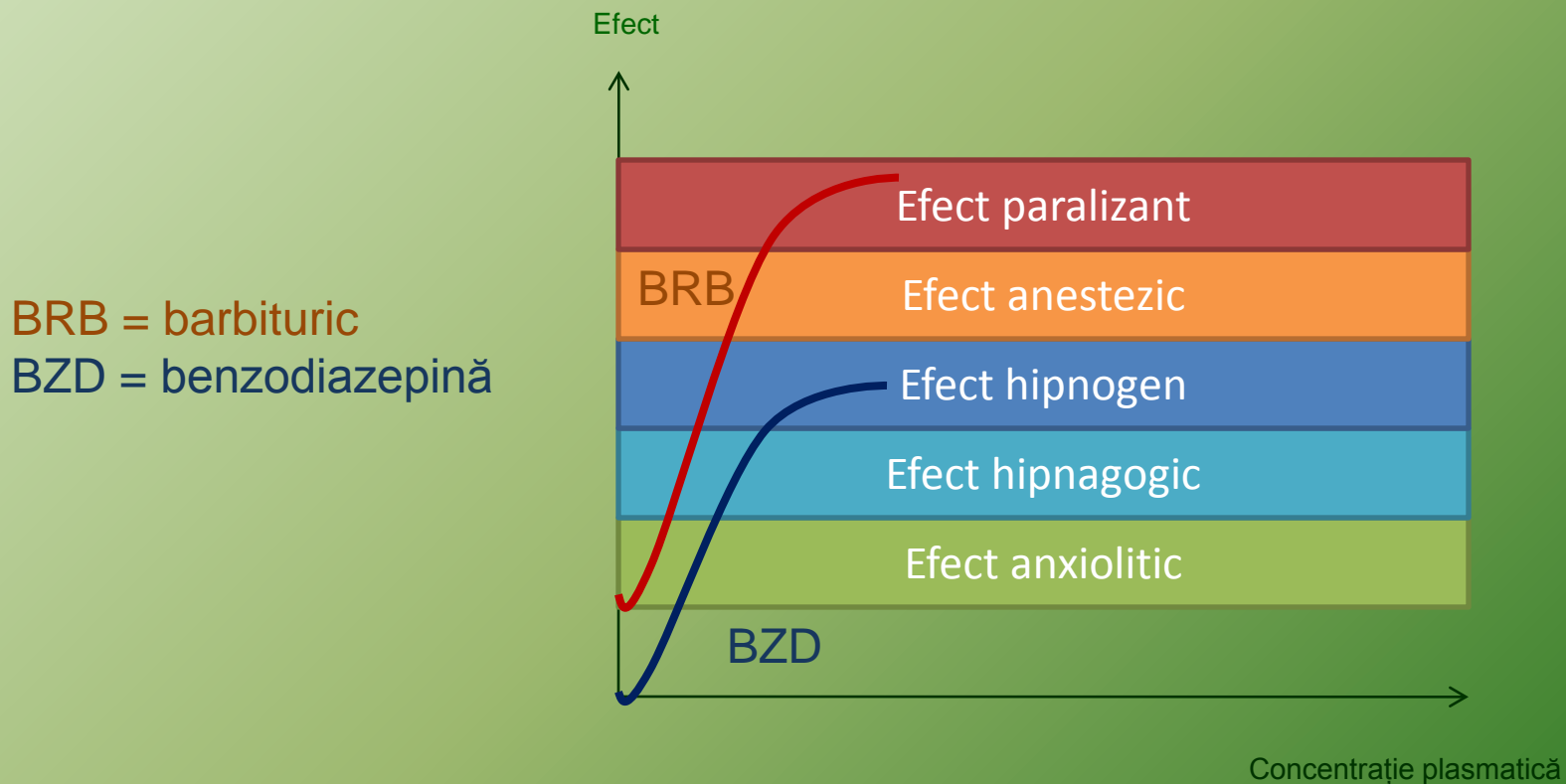
- GABA
- CLOR
- BENZODIAZEPINĂ
- BARBITURIC

BARBITURICELE
CRESC DURATA
DE
DESIDERE A
CANALELOR DE
CLOR GABA
DEPENDENTE

PĂTRUNDEREA
IONILOR NEGATIVI
DE CLOR
HIPERPOLARIZEAZĂ
CELULA FĂCÂND-O
NERESPONSIVĂ LA O
EVENTUALĂ
STIMULARE

BENZODIAZEPINELE
CRESC AFINITATEA
RECEPTORILOR
PENTRU GABA

Efectele dependente de doză ale benzodiazepinelor și barbituricelor

După Lullmann H, Mohr K, Ziegler A, Bieger D, "Color Atlas of Pharmacology", Thieme, 2000

CLASIFICARE

anxiolitice		hipnotice	
Benzodiazepine	Non benzodiazepine	Benzodiazepine	Nonbenzodiazepine
Alprazolam	Meprobamat	Triazolam	Cloralhidrat
Lorazepam	Hidroxizin	Temazepam	Glutetimid
Bromazepam	Buspironă	Nitrazepam	Fenobarbital
Oxazepam		Flunitrazepam	Ciclobarbital
Diazepam		Loprazolam	Zolpidem
Clordiazepoxid		Lormetazepam	Zopiclone
Clorazepat			
Clobazam			
Clotiazepam			
Medazepam			

CLASIFICAREA BZD ÎN FUNCȚIE DE TIMPUL DE ÎNJUMĂȚĂȚIRE

T1/2 < 5h	5h<T1/2 < 24h	T1/2> 24h
Midazolam	Alprazolam	Clordiazepoxid
Triazolam	Lorazepam	Clorazepat
Clotiazepam	Oxazepam	Clonazepam
	Temazepam	Diazepam
	Estazolam	Medazepam
		Flurazepam

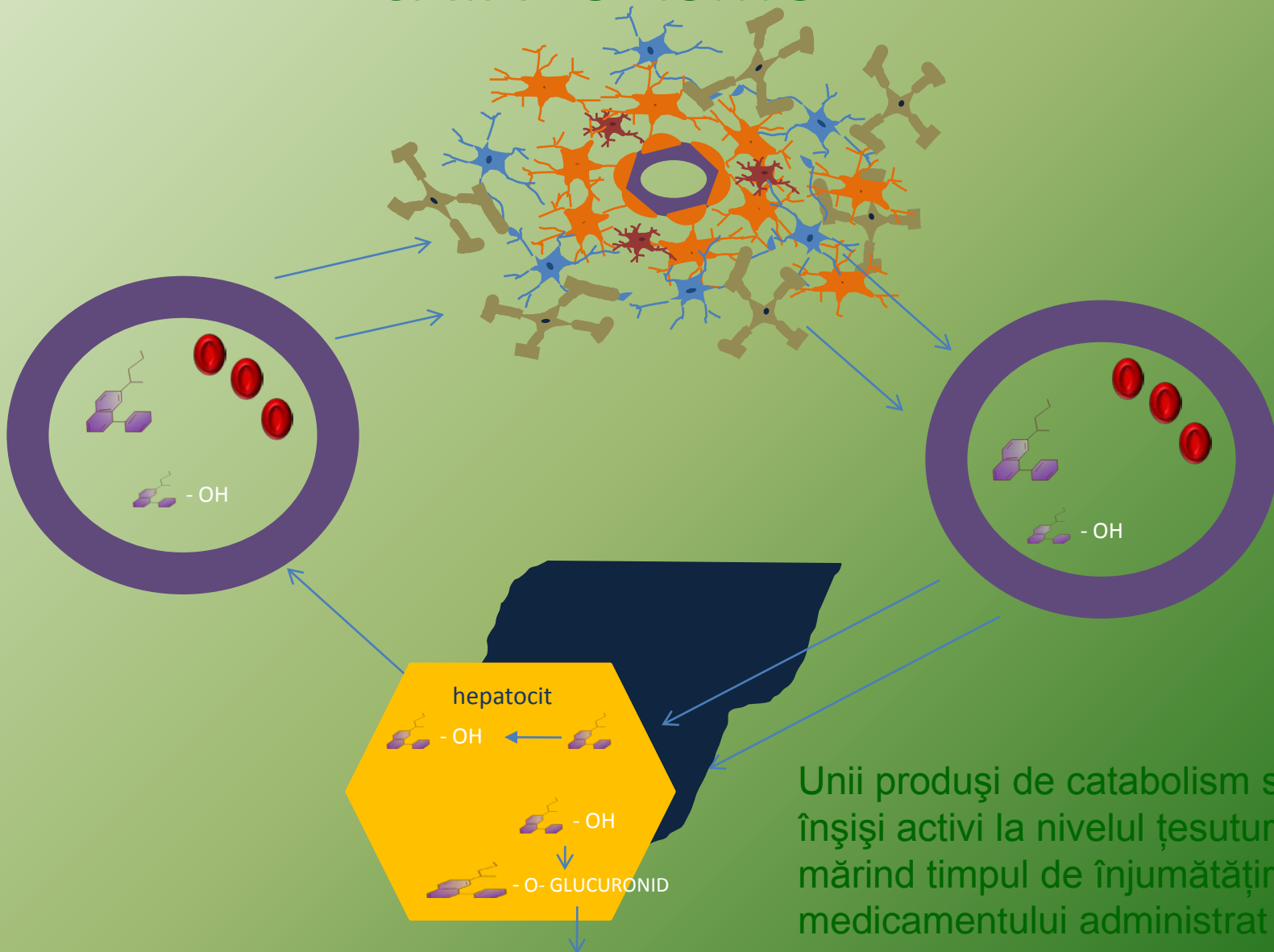
CLASIFICAREA BZD ÎN FUNCȚIE DE POTENȚĂ

	BZD cu potență mar5	BZD cu potență mică
Doze	1-4 mg	10-30 mg
Exemple	Alprazolam Lorazepam Clonazepam	Diazepam Clordiazepoxid Medazepam
Prize zilnice	2-4	1-2
Acumulare	Nu	Da
Anxietate între prize	Frecvent	Rar
Risc de dependență	Crescut	Redus
Apariția rc de sevraj	1-3 zile	4-7 zile
Severitatea rc de sevraj	Mare	Mică /Moderată
Durata rc de sevraj	2-5 zile	8-15 zile
Absorbție im	Rapidă	Lentă
Metaboliți activi	nu sau puțini	Mulți
Amnezie	Frecvent	Rar
Efect paradoxal	Frecvent	Rar

Farmacocinetica BZD

- Absorbție orală rapidă: diazepam
- Absorbție im rapidă: lorazepam
- Admin. iv: în status epilepticus și anestezie
- Distribuție:
  - Lipofilie mare: traversează rapid barierea HE și au acțiune rapidă: midazolam, diazepam
  - Lipofilie mică: concentrația în creier nu persistă: clobazam
- Metabolism: Ndealkilare cu formare de NORderivați apoi hidroxilare până la oxazepam
- Fără metaboliți activi: Lorazepam, Clonazepam, Bromazepam, Oxazepam, Nitrazepam, Temazepam
- Eliminare: după glucuronconjugare în ficat
- La vârstnici se preferă folosirea preparatelor cu $t_{1/2}$ mai mic pentru a preveni acumularea în organism

CATABOLISMUL BZD

Unii produși de catabolism sunt ei înșiși activi la nivelul țesuturilor mărind timpul de înjumătățire al medicamentului administrat

Avantajele tratamentului cu BZD

- Efect instalat rapid
- Toleranță bună
- Interacțiuni medicamentoase puține
- Efecte reduse asupra aparatului cardio-vascular

Efectele secundare ale BZD

- Dependență psihică și fizică
- Sedare (potențează efectele alcoolului)
- Delirium la bătrâni dacă $t_{1/2}$ e lung
- Hipotonie musculară cu reflexe diminuate
- Ataxie, cădere
- Amnezie anterogradă
- Efect paradoxal (agitație, agresivitate)
- Răspuns redus al centrilor respiratori la CO_2
(contraindicate în insuf resp și apneea nocturnă)

Sevrajul la BZD

- Confuzie
- Anxietate
- Insomnie
- Hiperestezie, dureri
- Halucinații
- Tahicardie, HTA
- Tremor
- Transpirații
- Vărsături
- Convulsii

Indicațiile tratamentului cu anxiolitice

- **Anxietate:**
  - Atacuri de panică: alprazolam, lorazepam, clonazepam
  - anxietate generalizată: diazepam, buspironă
- **Delirium tremens**
  - meprobamat
  - lorazepam, oxazepam (fără metabolizare în ficat)
- **Convulsii:**
  - Status epilepticus: diazepam iv + fenobarbital im
  - Mioclonii: clonazepam
  - Crize parțiale: clorazepat
- **Anestezie:**
  - Midazolam (efect miorelaxant, amnezie, efect rapid)
- **Analgezie în contextul contracturilor, hipertoniilor**
  - Tetrazepam (lombosciatică)
  - Diazepam (anxietate generalizată, distonii)

Contraindicațiile tratamentului cu BZD

- Insuficiență respiratorie
- Miastenia gravis
- Glaucom cu unghi închis
- Șofat, meserii ce necesită manipularea atentă a obiectelor

Reguli de administrare a BZD

- Durată: 3-4 săptămâni, maximum 3 luni
- Tratament intermitent
- Nu se asociază cu alcoolul
- Doza mai mare se administrează seara
- Nu se întrerupt brusc

Buspirona

- Indicații:
  - anxietatea generalizată – tratament adjuvant
  - depresie – tratament adjuvant
- Efecte secundare puține
- Efect terapeutic după 2-4 săptămâni
- Doză: 20-30 mg/zi
- Avantaje:
  - Nu produce dependență
  - Nu interacționează cu alcoolul
- Dezavantaje:
  - Acțiunea se instalează lent
  - Efect anxiolitic și antidepresiv slab

Hipnoticele

- Barbituricele
- Benzodiazepinele: nitrazepam, flunitrazepam
- Zolpidem
- Zopiclone

Barbituricele

- Exemple: Amobarbital, Ciclobarbital, Fenobarbital
- Utilizate rar datorită:
  - Potențialului de dependență și de letalitate în caz de intoxicație
  - Interacțiunilor numeroase cu alte medicamente (inductori enzimatici ce scad concentrația plasmatică a medicației asociate):
    - Antidepresive
    - Antibiotice
    - Steroizi
    - Contraceptive
    - Antiaritmice
    - Antiastmatice

Hipnoticele moderne: zopiclone și zolpidem

- Risc de dependență redus
- Efect scurt: 7 ore
- Trezire nocturnă după încetarea efectului
- Zolpidem:
  - 10 mg/zi
  - Absorbție redusă de alimente
  - Sertralina poate crește concentrația plasmatică a zolpidemului
  - T_{1/2}: 2,5h
- Zopiclone:
  - 7,5 mg/zi
  - Fluvoxamina poate crește concentrația plasmatică a zopiclonei
  - T_{1/2}: 3,5-6,5h
  - Supradozaj cu potențial fatal

Efectul benzodiazepinelor și al hipnoticelor moderne

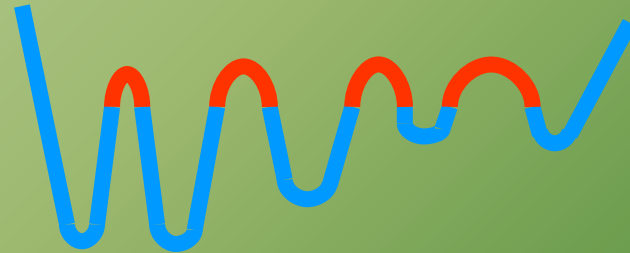
BENZODIAZEPINELE

Scad latența somnului

Amplifică stadiul 2

Reduce stadiul 1,3, 4

Reduce somnul REM

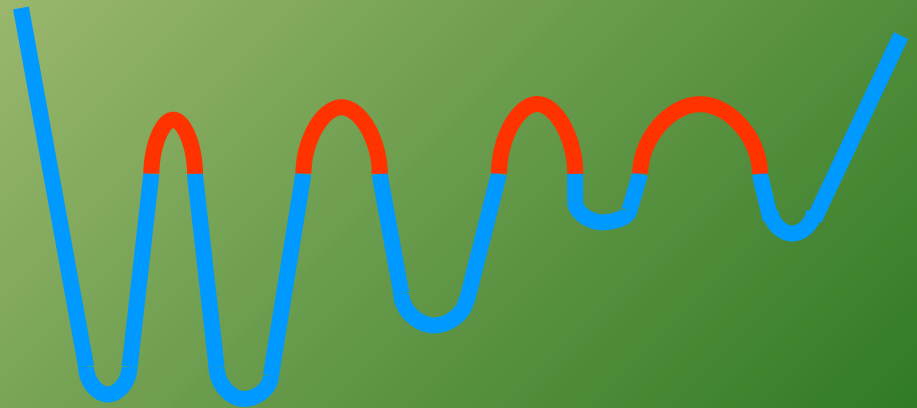
ZOPICLONE (IMOVANE)

Scade latența somnului

Amplifică stadiile 2, 3,4

Reduce stadiul 1

Somn REM nemodificat

STABILIZATORII AFECTIVI

Sărurile de litiu

Carbamazepina

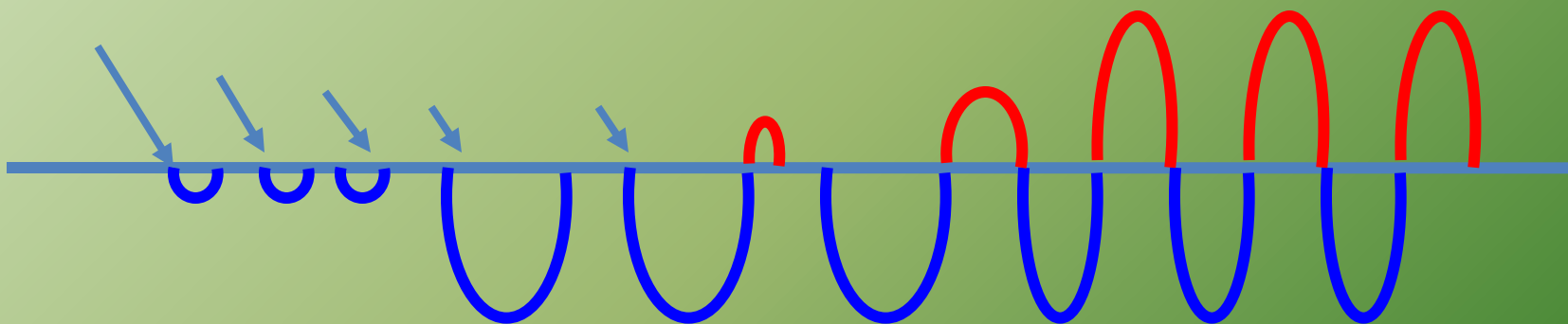
Valproatul

Lamotrigina

FENOMENUL DE KINDLING (“APRINDERE”)

KINDLING= fenomenul prin care după stimularea subliminală repetată a creierului, se produc crize epileptice. Acest fenomen explică de ce antiepilepticele (carbamazepina) sunt folosite ca stabilizatori ai afectivității

stress psiho-social

Episoade
subdepressive

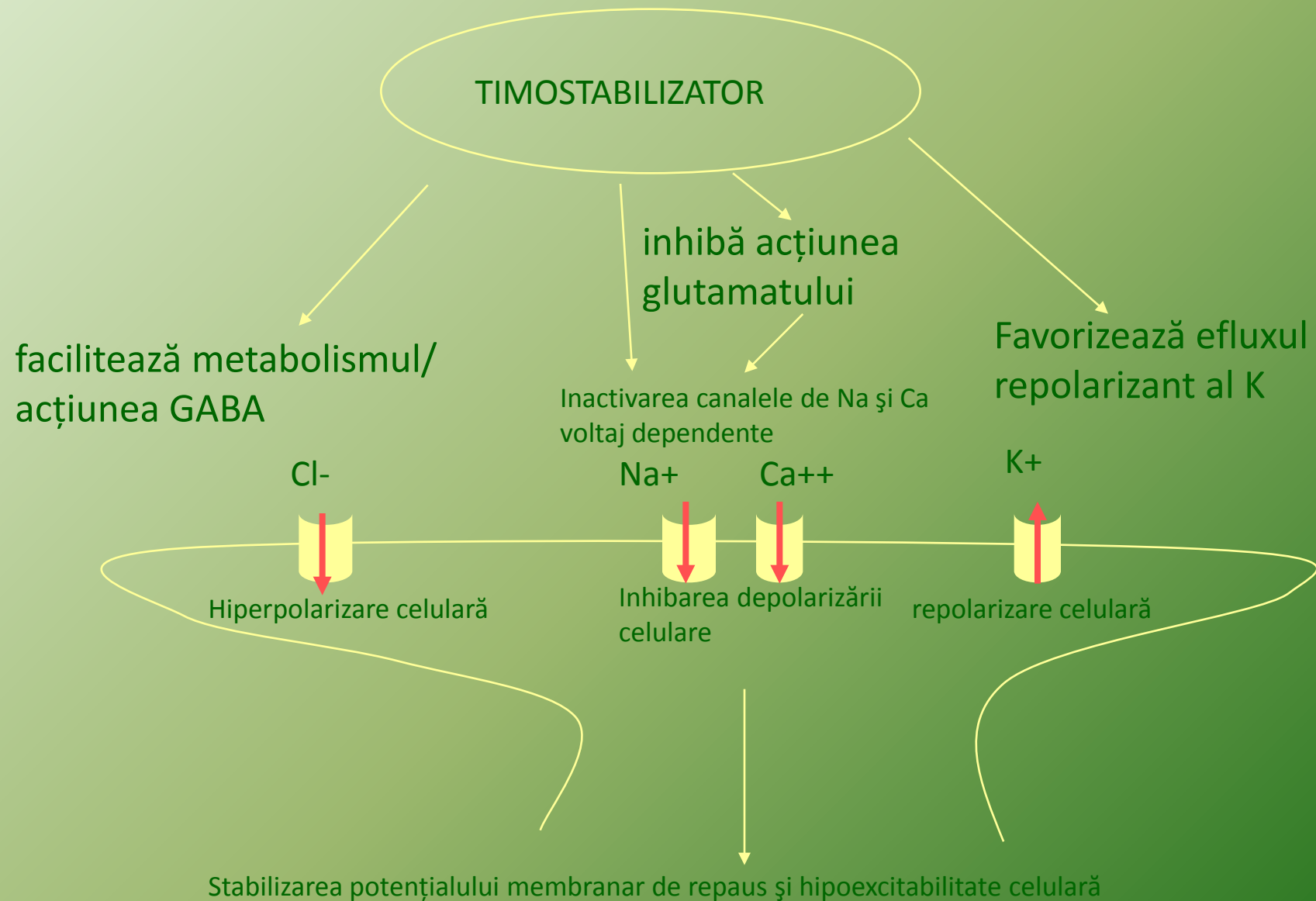
Episoade
depressive

Episoade
hipomaniacale

Cicluri rapide
cu debut spontan

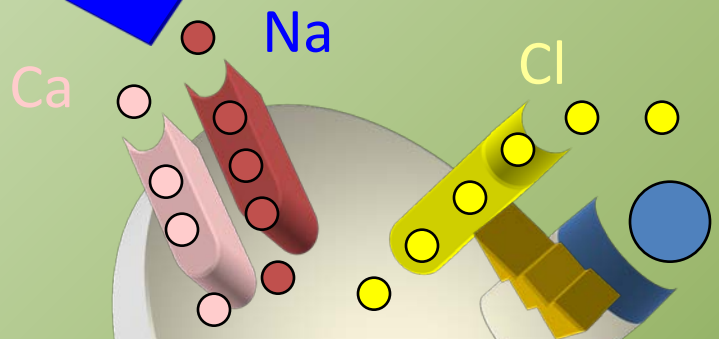
În evoluție episoadele tind să apară după stresori din ce în ce mai slabi ce sensibilizează sistemul limbic ducând în final la episoade ce apar spontan

TIMOSTABILIZATORII: multiple mecanisme de stabilizare membranară

STABILIZATORII AFECTIVITĂȚII- MECANISME DE ACȚIUNE

CARBAMAZEPINĂ
VALPROAT
TOPIRAMAT
Inactivează canalele
de Na/Ca voltaj-
dependente

Li

Mesageri
secunzi

GLU

LAMOTRIGINA
Inhibă eliberarea GLU

GABAPENTINA
Stimulează
utilizarea
precursorului
GABA

GABA

Sărurile de litiu

- Indicații:
  - Tratament de întreținere în tulburarea bipolară
  - Episod maniacal
  - Tratament de augmentare în depresia rezistentă
- doză: 1-2 g/zi în funcție de litemie
- Litemia: 0,6-1,2 mEq/l
  - 0,6-0,8 mEq/l : prevenire recidive
  - 0,9-1,4 mEq/l : episod maniacal
  - 1,5-2 mEq/l : efecte secundare
  - Peste 2 mEq/l : toxicitate renală și tiroidiană
- Ritmul măsurării litemiei: 4 zile, 7 zile, 3 luni
- Efecte secundare: hipotiroidie, diabet insipid nefrogen, greață, tremor, creștere ponderală, hipok (lărgirea QRS și aplatizarea T), efect teratogen

Carbamazepina

- Indicații:
  - Epilepsie – crize parțiale complexe, Grand Mal
  - Tratament de întreținere în tulburarea bipolară
  - Depresie bipolară
  - Diabet insipid
  - Durere (nevralgia de trigemen)
- doză: 200-1200mg/zi
- Interacțiuni medicamentoase: inductor enzimatic scăzând doza medicamentelor asociate
- Hemoleucograma: săptămânal la inițierea tratamentului
- Efecte secundare: sedare, leucopenie, ataxie, vărsături, SIADH, edeme, rash
- Se administrează cu alimentele pentru a reduce efectele gastro-intestinale

Valproatul

- Indicații:
  - Epilepsie: crize parțiale complexe
  - Tratament de întreținere în tulburarea bipolară (episoade mixte, cicluri rapide)
  - Episod maniacal
  - Durere
- doză: 200-1200 g/zi
- Controlul funcției hepatice și nr. trombocitelor
- Nu necesită modificarea dozei în caz de insuf. renală
- Efecte secundare: toxicitate hepatică, sedare, ataxie, tremor, tulburări gastro-intestinale, căderea tranzitorie a părului, creștere în greutate, rash
- Efect teratogen

Lamotrigina

- Indicații:
  - Epilepsie
  - Tratament de întreținere în tulburarea bipolară
  - Depresia bipolară
  - Durere
- Doză în tulburarea bipolară:
  - Monoterapie: 100-200 mg/zi cu titrare progresivă pentru a evita apariția rash-ului
  - Asociere cu carbamazepina : 400mg/zi
  - Asociere cu valproatul: 100mg/zi
- Efecte secundare: rash, sedare, diplopie, ataxie, tremor, greață, constipație, discrazii sangvine
- Avantaje: mai bine tolerat (nu produce sedare și nici creștere ponderală)
- Interacțiuni medicamentoase:
  - Valproatul crește conc plasm a lamotriginei
  - Carbamazepina, fenobarbitalul scad conc plasm a lamotriginei
  - Fără interacțiuni: asocierea cu sărurile de litiu, antipsihoticele atipice și antidepresivele
- În caz de sarcină: antipsihotice > lamotrigină > alte timostabilizatoare
- Dializabilă

MEDICAȚIA ÎN DEMENȚĂ

- anticolinesterazice

- blocanți ai NMDA

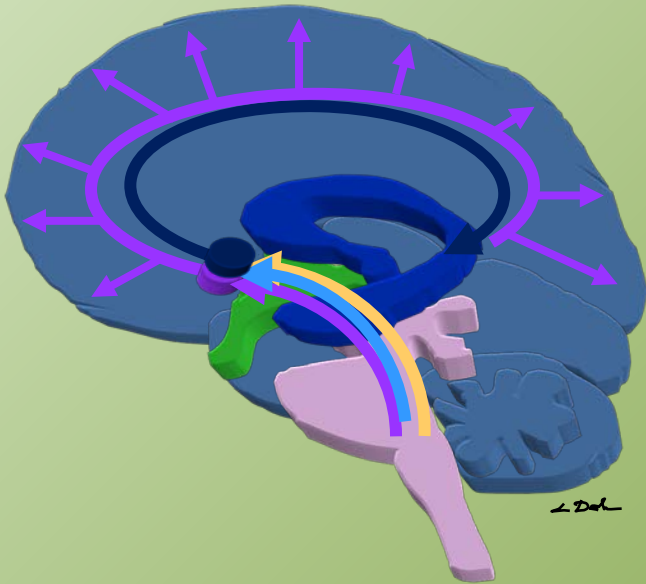
Donepezil

Rivastigmină

Galantamină

Memantin

Conexiunea câmp de conștiință clar- atenție-memorie

În starea de veghe creierul este activat de NA, 5HT, și ACH răspunzând la stimulii externi și interni

Nucleul bazal al lui Meynert conține neuroni colinergici (ACh) care se proiectează difuz pe creier menținând starea de trezire corticală (starea de veghe) cu câmp de conștiință clar.

În starea de veghe cu câmpul de conștiință clar, de la nucleul septal pleacă fibre spre hippocamp (important pentru conexiunea între atenție și memoria de scurtă durată)

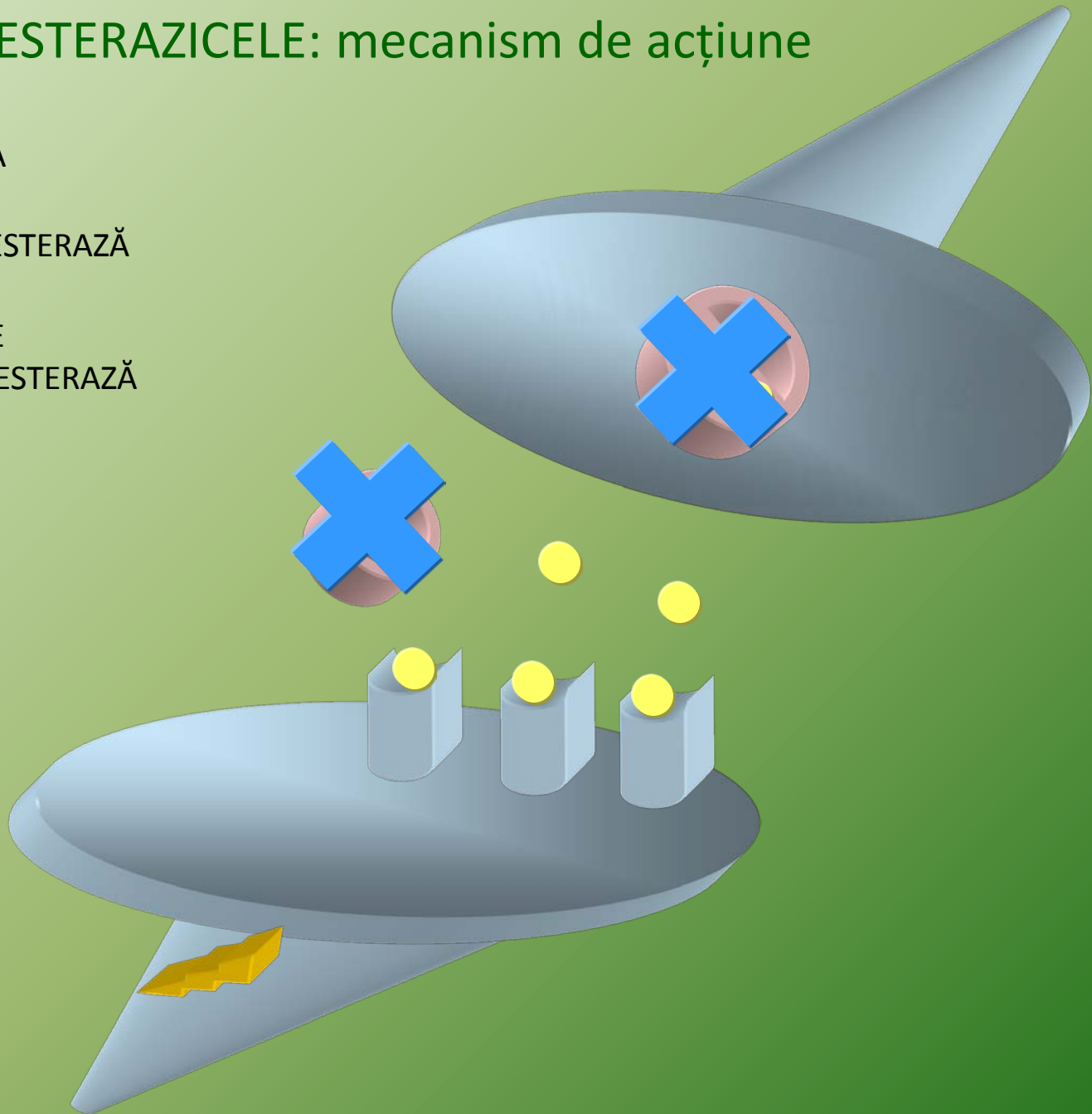
Substanța reticulată
mezopontină secretă ACH
Locus coeruleus secretă NA
Rafeul dorsal secretă 5HT

ANTICOLINESTERAZICELE: mecanism de acțiune

● ACETILCOLINA

● ACETILCOLINESTERAZĂ

✘ INHIBITOR DE ACETILCOLINESTERAZĂ

Clasificarea anticolinesterazicelor

RIVASTIGMINĂ	DONEPEZIL	GALANTAMINĂ
Inhibitor neselectiv de acetilcolinesterază și butirilcolinesterază	Inhibitor selectiv de acetilcolinesterază	Inhibitor selectiv de acetilcolinesterază și modulator al receptorului nicotinic
Efecte secundare sistemice colinergice	Acțiune mai ales centrală	Efecte secundare colinergice, accentuează astmul
Acțiune intermediară (2 prize zilnice)	Acțiune lungă (o priză zilnică)	Acțiune intermediară (2 prize zilnice)
Fără interacțiuni medicamentoase importante (nu e metabolizat hepatic)	Interacțiuni medicamentoase (metabolizare hepatică), crește efectul anesteziilor	Interacțiuni medicamentoase (metabolizare hepatică), crește efectul anesteziilor
Latența efectului: 6 săptămâni	Latența efectului: 6 săptămâni	Latența efectului: 6 săptămâni
6-12 mg/zi	5-10 mg/zi	16-24 mg/zi
Titrare: 2X 1,5 mg/zi Apoi creștere cu 3 mg la 2 săptămâni	Titrare: 5mg/zi apoi 10 mg/zi după 4-6 săptămâni	Titrare: 2 X 4 mg apoi se dublează doza după 4 săptămâni
Avantaje: util în demența mai avansată când datorită gliozei efectul asupra butirilcolinesterazei devine mai important	Avantaje: util și în demența vasculară	Avantaje: util și în alte demențe inclusiv vasculară

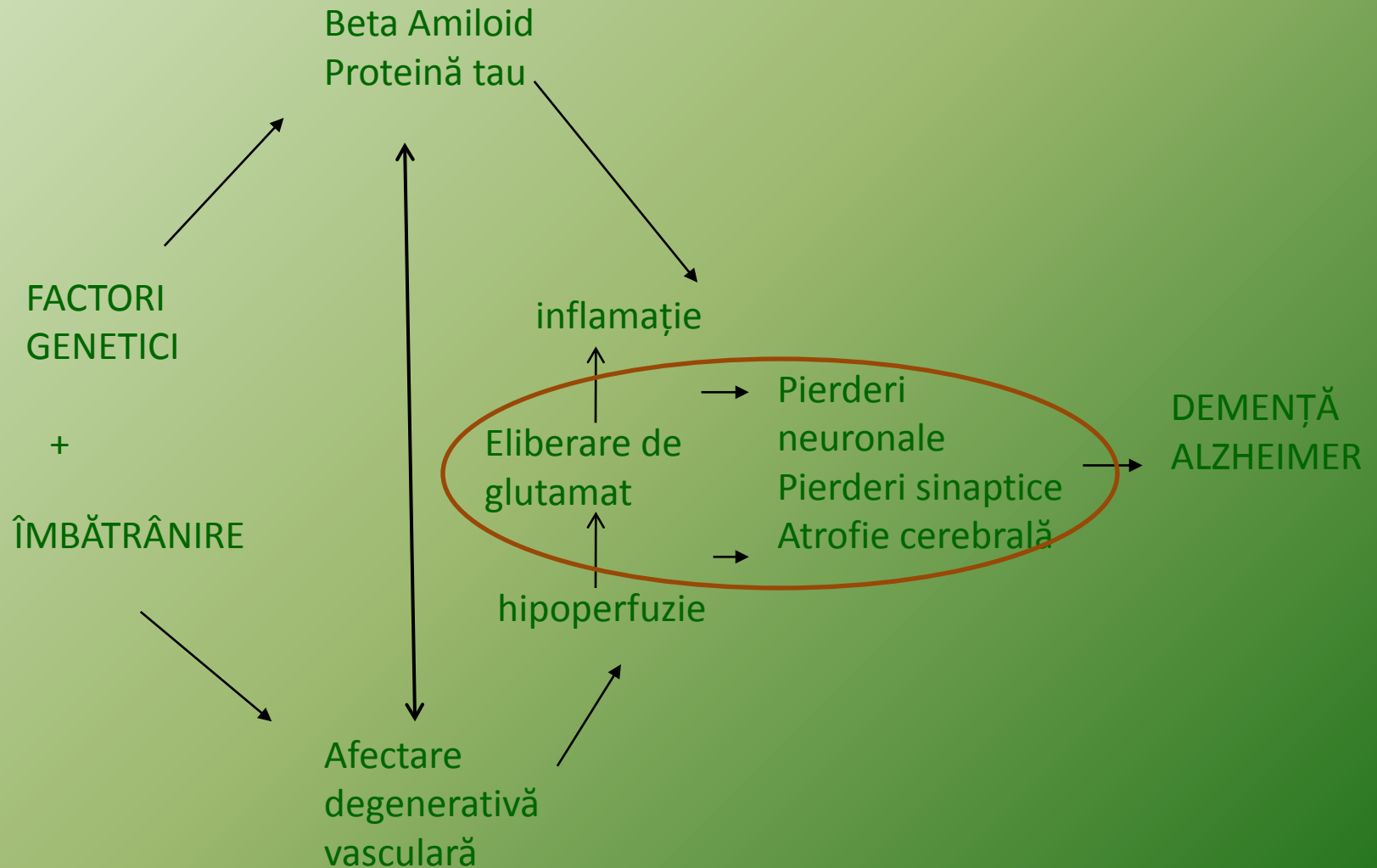
Efecte secundare colinergice

- Depresie respiratorie
- Bradicardie, hipotensiune
- Sialoree, transpirații, lăcrimare
- Greață, vărsături, crampe, diaree
- Convulsii

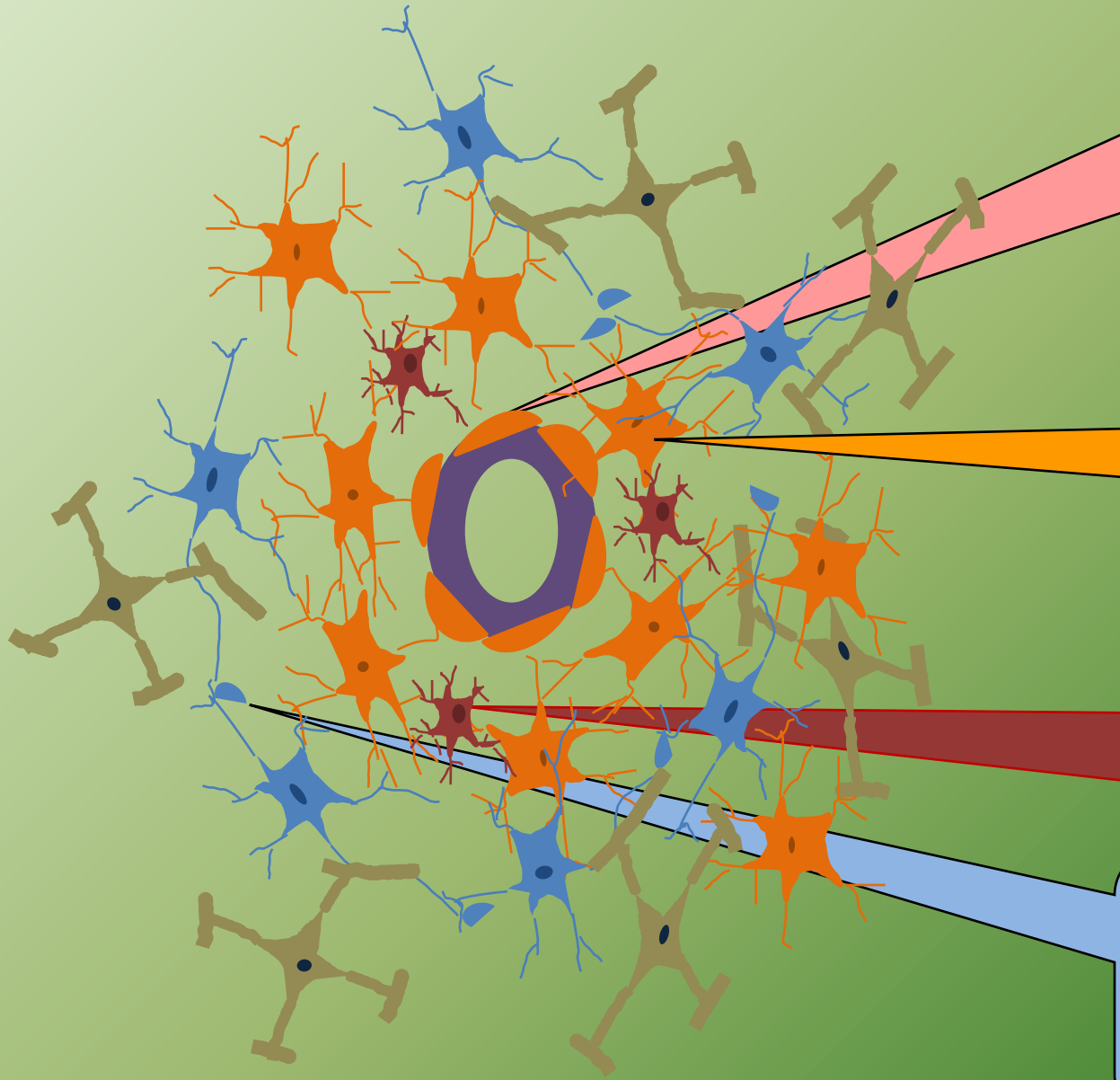
Inhibitorii de NMDA: Memantinul

- Mecanism de acțiune:
  - evită excitotoxicitatea generată de glutamat,
  - Blocarea receptorilor 5HT3 reduce efectele secundare gastrointestinale
- Indicații: demența moderată și severă
- Timp de latență: luni de zile
- Doză: 2X 10 mg/zi
- Titrare: 5mg/zi dimineața cu creștere cu 5 mg/ săptămână
- Nu are interacțiuni medicamentoase decât cu medicația care crește pH – ul urinar (bicarbonatul de sodiu și inhibitorii de anhidrază carbonică) care pot reduce eliminarea memantinului
- Efecte secundare: amețeală, cefalee, halucinații
- Nu are efecte secundare cardiace
- Contraindicații: epilepsie, tratament cu amantadină, ketamină

Memantinul încercă să reducă excitotoxicitatea glutamatului

Bariera hemato-encefalică

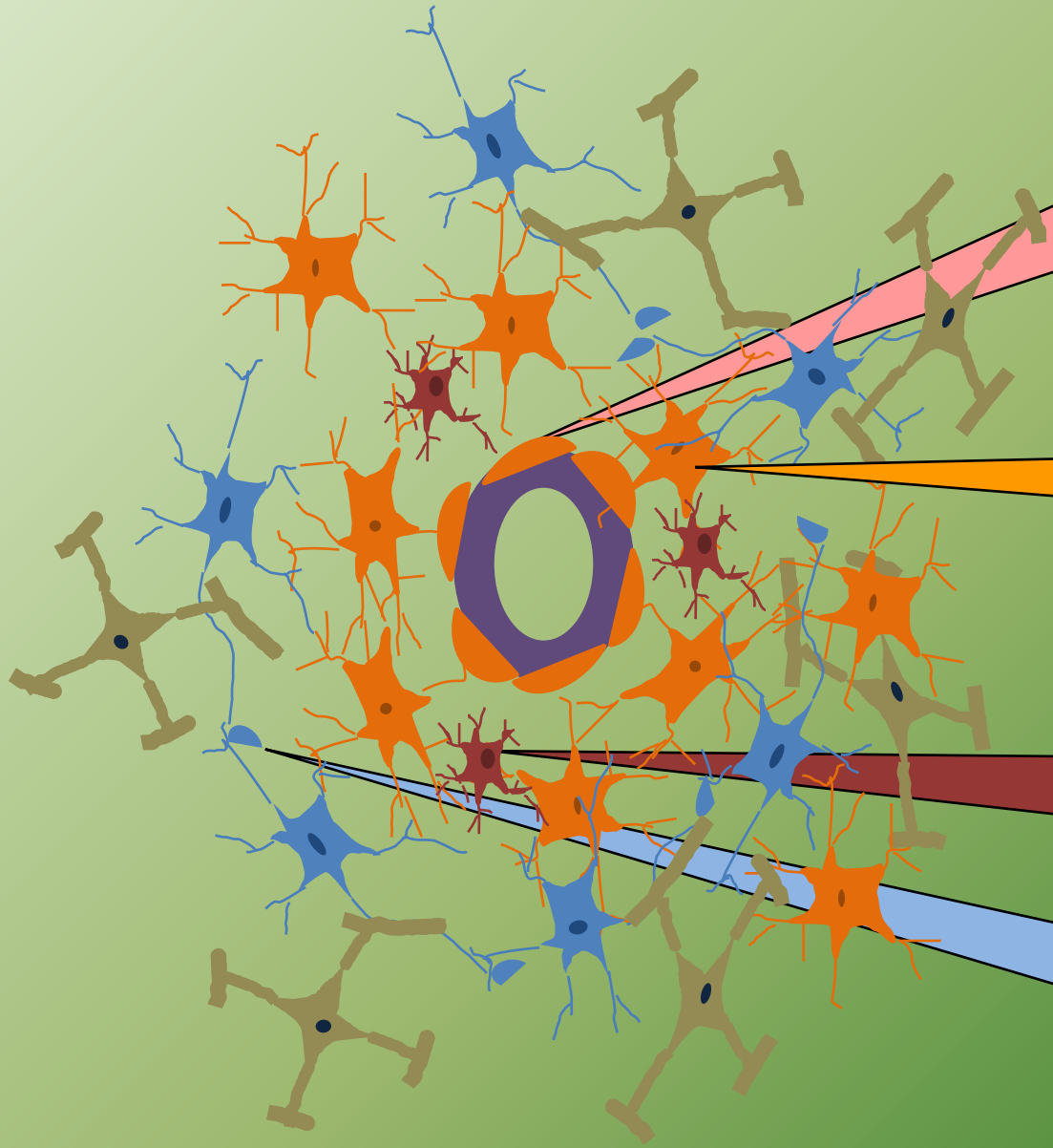
VAS SANGVIN (BARIERA
HEMATO-ENCEFALICĂ)

ASTROCIT (ROL ÎN
HRĂNIREA NEURONULUI)

MICROGLIE (ROL ÎN
FAGOCITAREA FACTORILOR
NOCIVI NEURONULUI)

SINAPSĂ ÎNTRE DOI
NEURONI

Bariera hemato-encefalică

VASODILATATOARE
PIRITINOL (ENCEFABOL)
PAPAVERINĂ
CINARIZINĂ
PENTOXIFILIN
NIMODIPINĂ

NOOTROPE
PIRACETAM
PRAMISTAR
CEREBROLYSIN

ANTIOXIDANȚI
SELEGILINĂ
GINGKO BILOBA
ESTROGENI
VITAMINĂ E

ANTICOLINESTERAZICE
DONEPEZIL (ARICEPT)
RIVASTIGMINĂ (EXELON)
GALANTAMINĂ (REMINYL)
BLOCANȚI AI NMDA
MEMANTINE (EBIXA)